

DISPUTATIO INAUGVRALIS MEDICA
**DE VULNERIBVS
LETHALIBVS**

IN GENERE
PER SE ET PER ACCIDENS CONTIN-
GENTIBVS, 1726, 11

QVAM
DEI T. O. T. M. NVTV AC VOLVNTATE
RECTORE VNIVERSITATIS AC PRO-CANCELLARIO,
VIRO MAGNIFICO, MAXIME REVERENDO, ILLVSTRI, AMPLIS.
SIMO ATQVE CONSVLTISSIMO,

DOMINO
**CHRISTOPHORO IGNATIO
DE GVDENVS, J. V. D.**

INSIGNIS ECCLES. COLLEG. S. SEV. CAN. CAP. ET SCHOLAST. EMINENT. AC
CELSISS. PRINC. ELECT. MOGVNT. CONSIL. ECCLESIAST. EJVSDEMQVE
PER THYRING. IN SPIRIT. SIGILLIFERO,
INDVLTV BENEVOLO GRATIOSÆ FACVLTIATIS MEDICÆ
IN ALMA ET PERANTIQVA VNIVERSITATE HIERANA
SVB PRÆSIDIO

DN. JOANNIS FRIDERICI DEPRE,

PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS,
EMINENTISSIMI ELECTORIS MOGVNTINI CONSIL. AVLICI ET ARCHIATRI,
ANAT. BOTAN. ET CHIRVRG. PROF. PVBL. FACVLT. MED. ASSESS. ORD.
n. n. CIVIT. ERFORD. SENAT.
PATRONI, PROMOTORIS ATQVE HOSPITIS SVI SVMMOPERE
DEVENERANDI,

PRO GRADV DOCTORIS
ATQVE PRIVILEGIIS ET IMMVNITATIBVS HVIC DIGNI-
TATI COMPETENTIBVS LEGITIME OBTINENDIS,
PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVPOSITIONI SVBJICET
AVTOR ET RESPONDENS,

ADAMVS THEOPH. HENNEL, *Modra-Hungarus,*

Regiminis Cæsareo-Palſiani Cataſtratorum Medicus & Practicus Tyrnavienſis.

AD D. XXIX. APRILIS ANNO M DCC XXVI.

IN AVDITORIO MAJORI, COLLEGII MAJORIS, HOR. CONSVET.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

PROÆMIUM.

Um Saluberrima Ars Medica non possit non præsupponere humaniora & Philosophiam, haud erubesco a Supremo Oratorum Principe in limine elegantissima mutuari verba sequentia: *munus animi est ratione uti, Lib. 3. Tusc. Rationem addidit ipse Lib. 4. Tusc. Bene adhibita ratio cernit, quid optimum sit, neglecta multis implicatur erroribus. Quod ultimum si fiat ex proæresi, iudicium Ejusdem Philosophi locum invenit Lib. 3. de Nat. Deorum: Sunt homines, qui rationem bono consilio a diis immortalibus datam, in fraudem malitiamque convertunt. Et quidni liceret eadem heic applicare, dum Ratio in Foro Medico sit alterum, idemque præcipuum fulcrum, cui innititur totum Medicinæ Firmamentum. Ratio est illud Fundamentum, quo & Medicus in munere suo peragendo uti tenetur, Medicina enim est habitus cum recta ratione effectivus: Sic Medicus bene adhibita ratione quoque cernit, quid optimum sit, eadem vero neglecta*

gleſta multis implicari poteſt erroribus. Verbo: *Ratio* eſt cynoſura dicendorum & agendorum æque in Theoria Medica vera ac Praxi genuina. Accedit etiam *rationem experientiam* ipſam moderari, quæ ſenſibus in multis fallacibus inſiſtit: *Ratio* directrix eſt omnium *Observationum Phyſico-Medicarum*, quid quod *ratio* juxta commune proverbium plus interdum valet, quam centum experimenta: Medicus, etiam quo prudentis, ingenui & cordati Medici nomen mereri ac tueri valeat, nullo non tempore ſedulam navabit operam, ne unquam rationem, a Deo inditam, in fraudem, maliciamque converti patiatur: Luditur enim hic de corio humano, quare etiam conſultum eſt, ut omnia bene peragendo videat, ne temere quid, nec timide faciat, ut cito, tuto & jucunde curet, ut recte renunciât, & hæc omnia ex directione rectæ rationis. Et hæc etiam meta erit, ſicuti hætenus in Praxi mea Medica ſtrenue obſervavi, ita impoſterum tam in ulteriori Praxi, quam in munere meo Medici Caſtrenſis noviter adepti, hæc etiam erit norma in præſentis inſtituti ratione: Dum enim ratio ipſa novi hujus muneris ſuadet, ut Gradum Doctoris Medici mihi comparem, ſelegi Almam & Perantiquam Univerſitatem Electoralem Erfurtenſem, cumquæ res eo devenit, ut ſuperatis examiniſus Medicis Diſputationem Inauguralem pro Gradu Doctorali obtinendo habeam, ſelegi theſes thematis in caſtris ſæpius & magis obvii, nimirum de vulneribus lethalibus in genere, per ſe & per accidens contingentibus. Quod in ſenſu verbali æque ac reali, quantum fieri poteſt, decenti ratione atque ordine conſiderare jam mecum

cum constitui. Deus autem ipse annuat coeptis, totique instituto Promotoriali, ut omnia bene fluant & ex voto eveniant felicissime!

DISSERTATIONIS INAUGVRALIS MEDICÆ
DE
VULNERIBVS LETHALIBVS IN GENERE PER SE
ET PER ACCIDENS CONTINGENTIBVS.

CAPVT I.

§. I.

Systema itaque de vulneribus lethalibus in genere per se & per accidens contingentibus positurus, ante omnia Nomenclaturam sive totius tituli explicationem dicendis & statuendis præmittere teneor, unius enim nominis acceptio sæpe multifariam sumitur: Sicuti nomen sæpe in aliis quoque rebus à contrario prorsus sumitur, testimonio ERASMI: *Ut sunt flumina quædam, quæ cum eadem sint, diversis locis diversa sortiuntur nomina, ita quædam res in alio homine, variis nominibus mutantur: Velut fastus in Principe splendor appellatur, in privato superbia:* Ita quoque in ipsa Medicina idem usu venit, siquidem pro vario sæpe Autorum conceptu, aut circumstantiarum obvenientium ratione aliqua res diversimode sumitur, sicuti pluribus atque innumeris exemplis facillimo negotio id probari posset, si res ipsa vel Tyroni Medicinæ non constet. Suppositi hujus veritatem modo in præsentis nostro titulo explorabimus.

§. II.

Nomen primum jam expediendum sunt *hoc loco* Vulnera: Vultus autem in Lexicographis communiter denotat plagam, & proprie hiantem & patefcentem, aperturam corporis ictu aliquo vel casum inflictam, undè VIRGIL. *Lib. 4. Georgicorum cecinit: & corpora bello objectant, pulchramque petunt per vul-*

vulnera mortem. Alias accipitur pro angore animi, sive tristitia: Sic exhortata reliquit incertam & tristi turbatam vulnere mentis VIRG. L. 12. *Aeneidos.* Ab eodem sumitur quoque aeternum vulnus pro aeterno odio: tum Juno aeternum servans sub pectore vulnus, l. 1. *Aeneidos.* Nec minus vulnus sumitur pro amore & vulnus orbitatis denotat dolorem ex orbitate.

§. III.

In Foro Medico iudem diversimode vulnus accipitur: Communiter in Chirurgia Medica sumitur pro continui solutione in partibus mollibus a vulnerante quodam instrumento externo, vel secante, aut pungente, vel rumpente, aut fortiter contundente factam, adeoque lationi partium durarum, fractura & fissura ossium & cartilaginum, itemque contusioni partium mollium ac durarum opponitur. Hic autem loci & ubi de Vulnerum Lethalitate agitur, sumitur latius, ita ut vulnus nunc solum contusionem, nunc solum fracturam & fissuram, nunc solum rupturam & dislocationem partium, nunc vero lationem vel separatam, vel partium mollium & durarum simultaneam, verbo continui solutionem, sive in fieri sive in facto esse partis unius, vel plurium, communi Autorum sententia denotet, aut pressius ubique exprimat a quodam ladente instrumento factam diuresin.

§. IV.

Alterum vocabulum in titulo est ly lethale; Lethale vero in triplici sensu sumi potest, nimirum 1. pro eo, quod malum aut periculosum ut plurimum exitit, citra tamen vitam periculum. 2. pro eo quod magis periculosum & vitam periculum minatur, & tandem 3. pro isto, quod absolute, simpliciter & necessario mortem causari inventum est. Postui autem, in genere solum de vulneribus lethalibus me esse acturum ad indicandum, me in hac dissertatione non esse totam latitudinem lethalium vulnerum exhausturum, quae circa eadem vel in Chirurgia Medica, vel in Medicina Forensi cuncta annotata veniunt, sed potius propter temporis

ris

ris angustiam potiora potius quadam ex hac materia mihi feligenda suscepi, quod obiter annotare volui. Transeo potius ad id, quid per se & per accidens lethale dicatur.

§. V.

Lethale per se dicitur & idem est ac absolute lethale, quod per dicta absolute, simpliciter ac necessario mortem inferre solet, id est, quod ex natura & essentia vulneris & sine alterius causæ, vel internæ vel externæ accessione mortem inevitabiliter infert. Ita etiam juxta FARINACEVM, *Juris Consultum* & PAVLVM ZACHIAM in *Qu. Med. Leg. §. t. 2. qu. 2. §. 6.* vulnus per se simpliciter & absolute lethale illud tantum censetur, quod omnem medelam respuit & brevi temporis spatio vitam adimit. In quo negotio determinando admodum cauti esse debemus, siquidem licet aliquod exemplum sanati interdum ejusmodi vulneris allegari fortean possit, si tamen experientia doceat, quod patientes tali vulnere utplurimum moriantur, tunc in talibus casibus obvenientibus absoluta lethalitas determinari debet: ab eo enim, quod utplurimum fit, ad Casus obvenientes concludere consultum est, quo de vide rescriptum Facultatis Lipsiensis in BOHNI tractatu de officio Medici duplici P. 2. c. 5. Quare vel maxime quoque conducibile est, in diagnosi vel ipsa renunciatione, sicubi exigitur, vel necessaria est, plures Autores evolvere & perferutari intime eorundem convenientiam vel discrepantiam, unde passim consuli possunt varii Commentarii desuper Renunciationibus Medico-Forensibus: Exempli gratia præter citatos PARÆVS de renunciatione, RODERICUS a CASTRO in *Med. Polit.* FORTVNAT. FID. de *relat. Med.* ZITTMANN *Med. For. Lips.* AMMAN. in *Medic. Crit.* & *Pr. Vuln. Lethal.* WELSCHIVS in *Rat. Vuln. Lethal. Judic.* VALENTINI in *Pandect. Med. Leg.* & ejusdem *Novellis*, & plures alii.

§. VI.

Ex opposito statim patet, quid sit vulnus per accidens lethale, quod nimirum non per se, immediate & necessario sustollit patientes vulneratos, qui ex eo communiter recon-

reconvalescunt, & si tales moriantur, tunc evadit lethale vulnus, adeoque fit & oritur per accidens, saepe ob malum regimen, sive a variis contingentibus erratis, quæ ipse patienti commisit, vel Medicus aut Chirurgus, insufficienti industria & peritia destitutus patravit, vel quoque adstantes suum negotium & curam non debite observantes causarunt. Huc accedunt varia supervenientia symptomata, e. gr. febres vulnerariae, sanguinis profusiones in loco deserto ex vasis minoribus factæ, liporhymia, vertigines &c. Et hinc semper constare debet hos homines non ex essentia vulneris interisse, neque symptomata obvia interimentia causari ex natura vulneris, sed potius per accidentia aliunde dependentia.

§. VII.

Antequam vero ad reliqua transeam, paucis hic monere volui, nulla dari vulnera indifferentia, id est, quæ nec per se, nec per accidens lethalia sunt, sed ex ipsorum essentia in se & sua natura ad unum genus prædictorum referri debent, licet saepe circumstantiæ sufficientes deficiant, ut lethalitas absoluta vel minus determinari possit. Adeoque vulnera ut plurimum lethalia, sunt, quæ mortem frequentius inferunt & rarius sanantur, ubi forsitan unum vel alterum solum exemplum extat, in quo vulneratus reconvaluit, & hæc præcipue per se & suâ natura lethalia habenda sunt, juxta BOHNIUM loco citato. Sic quoque JCTUS CELEBERRIMUS CARPZOVIVS in *Prax. Crimin. P. I. qu. 26.* cum aliis pluribus bene sentit, quod vulnus lethale, aut mortiferum fit, quod plus ad mortem, quam ad salutem vergit & ex quo percussus aut vulneratus juxta artis regulas & regimen condebitum debite tractati ac deligati difficillime evadunt, inde est, quod veterum responsa ab AMMANNO in *Medic. Critic.* vulnera similia retulerint ad vulnera actu lethalia, quæ a vulneribus absolute lethalibus non differunt, juxta laudati AMMANNI effatum in *praxi Vuln. Lethal. Prolegom. art. 14.* quodcumque per se lethale est, illud est actu lethale, & vice versa. Inde quoque FACULTAS LIPSIENSIS in *responsis de die*

24. Martii 1682. in genere vulnera, quæ a veteribus ut plurimum lethalia dicebantur, inter vulnera actu & per se lethalia suo merito & recte quidem annumeravit, quod de vide sis ZITTMANNVM in *Med. Forensf. C. 3. Caf. 43.* Siquidem medium inter vulnus absolute, id est actu & per se lethale, & per accidens lethale exulat, five quod idem est, vulnera naturæ intermedia non dantur.

§. VIII.

Idem iudicium quoque puto esse ferendum de vulneribus quibusdam, quæ quidem ex natura vulneris per se lethalia sunt, ob singularem vero texturam, vel singularem naturæ robur, vel singulare divinum auxilium, per ^{ad} ^{esse} Hippocraticum patientes curantur, & a morte pronunc liberantur, quoniam quod DEVS & natura facit, ars æque imitari haud valet. In vulneribus vero lethalibus semper huc respiciendum est, an arte vulnus medicabile sit. Alias enim de reliquis omnibus vulneribus lethalibus valet, quod OVIDIVS *Eleg. 4. L. 1. de Ponto* de corde eleganter cecinit:

*Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.*

§. IX.

Paucis quoque scrutari mihi licebit, an inter vulnera lethalia miraculosa dentur vulnera? Et responderetur, quod sic: siquidem non tantum in vulnerum lethalitate, sed etiam in aliis affectibus præternaturalibus, & hominum ope derelictis casibus idem aperte constat. Quo fortean quoad vulnera lethalia spectat admirandus casus a GALENO recensitus de adolescente Smyrnenfi, qui vulnus in altero anteriorum ventriculo majusculo cerebri accepit, solo Dei nutu sanatus, aut exemplum THEODORICI in *Chir. L. 2. C. 2.* de quodam cellario, in quo ventriculus cerebri posterior ex vulnere destructus fuit, nihilo tamen minus restituito: huc pertinet iudicium AMMANNI in *Med. Crit. pag. 469.* Es giebt die Erfahrung, daß durch erfahrene Chirurgen und darzu gehörige Instrumenta, Diät und dienliche

B

Medica-

Medicamenta Stitce aus dem Gehirne genommen worden. Item quod BERENGARIUS *in tractatu de fract. cranii* censet, posse egredi cerebrum in magna copia, & tamen stare, si ve supermanere vitam: item, quæ SYMPHONIVS CAMPEGIVS annotavit, Hyppolitum Dantrapium, Chirurgum in arte sua peritum, vulnus curasse, ex quo cerebri particula, quanta cochleari excipi poterat, in terram deciderat. Item, quando HORATIVS AVGENIVS testatur se aliquando vidisse totam cerebri substantiam vulneratam, ejusque ventriculos dissectos & aliquam portionem cerebri e vulnere effluxisse. Quæ & similia exempla humanam curandi potentiam transcendentia non nisi pro miraculis habenda sunt, adeoque lethalitatem absolutam infringere haud possunt, ut potius eadem ipsa pro absolute & per se lethalibus censi debeant, & qui similibus vulneribus moriuntur, ex absoluta lethalitate periisse confirmandum est.

§. X.

Non possum etiam non remove mentem MVSSTRANI *in Tom. 3. Trut. Chir. Phys. de Vulner. p. 9.* qua distinctionem inter vulnera per se & per accidens lethalia ab omnibus receptam rejicere intendit, eo, quod si talis vulneratus moriatur symptomatibus durioribus, quæ necessario vulnus comitantur, ejusmodi vulnus non posset dici per accidens lethale, & quod talis æger, si hoc non inflictum fuerit, non mortuus fuisset: siquidem per dicta & ex genuinis lethalitatis fontibus satis superque constat, quæ sita symptomata, quæ ex essentia vulneris, & sic necessario oboriuntur, vulnus non reddere per accidens, sed per se lethale. Sententia eorum tandem per se cadit, qui inter se per se & absolute lethale, vel simpliciter & de necessitate tale, distinctionem ponere intendunt, quoniam huic sententia contrariatur ipsarum vocum acceptio rigorosa, atque insuper plurimi medici, ipsaque collegia passim pro synonymis hos terminos accipiunt: exempli gratia hic mihi inserviat Casus Laud. ZITTMANNI *in Med. For. C. 1. Cas. 26.*

26. p. 126. in quo Facultas Lipsiensis vulnera per se, i. e. natura sua, simpliciter, absolute & necessario lethalia plus simplici vice pro synonymis habuit, ut alia brevitati studens silentii peplo involvam.

§. XI.

Præmissa idea nominali æque ac reali, proximum nunc erit principia cognoscitiva apponere & ulterius dicendis præmittere. Ast facilius mihi non foret hoc negotium jam penitus absolvere, quam si profundum pelagus exhaurire intendam. Generalia non tantum, sed & multa alia specialia hic sunt præsupponenda, ex Anatomia, Physiologia, Pathologia, Chirurgia & ipsa Medicina Forensi. Quæ fundamentum specialissimum jam jam mihi præbere videbuntur, modo eruere conabor. Cujus ratione non possum non recurrere ad duo ista fulcra, experientiam nimirum & rationem, in Medicina universa supponenda. Et primo quidem per experientiam constat, quod lethaliter vulnerati pereant, vel ex læsione generis nervosi, & moriantur tanquam apoplectici, vel ex læsione cordis & vasorum majorum, & moriantur tanquam syncoptici, vel ex læsione culinæ universalis & intestinorum aut viscerum reliquorum enormi, vel ex adynamia curandi & ita porro. Secundo vero Ratio dirigit non tantum experientiam atque observationes circa lethalityatem instituendas, verum etiam ex genuinis fundamentis ac principiis Medicis eruit veram causam lethalityatis. Ita in *vulneribus lethalibus* a nervosi generis læsione dependentibus tollitur causa, sensum & motum immediate producens, subtile nimirum fluidum, in nervis contentum, quatenus vel propter aperturam dissipatur, vel ob compressionem non amplius influit, aut etiam abinde motus tonicus nervosi principii tollitur vel irritatur, ut motus convulsivi, aut ipsæ convulsiones & alia symptomata lethalia inevitabiliter insequantur. Ita ex læsione cordis & vasorum majorum sanguis plus justo effunditur, ceu proxima causa conservationis & nutritionis totius corporis, in quo vera & genuina

nuia causa virium, toni & roboris partium consistit, tanquam in fonte ac vero vita thesauro. Sic ulterius ex latione culinae universalis s. ventriculi, aut intestinorum, aut viscerum reliquorum enormi effunditur chymus aut chylus, una cum cruditatibus, ipsisque fecibus ad loca incongrua, sive cavitates incongruas, vel ipse sanguis exit, unde non potest non oriri corruptio partium adjacentium, putredo, gangrana & ipse sphacelus cum propriis ex necessitate vulneris inflicti dependentibus symptomatibus. Maximam vero partem ratio lethalitytis haud raro ex adynamia curandi determinari potest & debet, quorsum etiam spectant varia alia circumstantia a loco deserto, vel defectu Chirurghi, & ita porro: In omnibus autem modis lationis principaliter est respiciendum ad motum, in quo vita nostra principaliter consistit, in sanguine & fluidis reliquis conservari alias debitum, hic autem magis vel minus laesum.

§. XII.

Opera pretium esset in antecedenti §. adducta fundamenta ulterius amplificare, generaliter: quoniam vero multa essent adjicienda, quae pro diversitate functionis & usus partis laesae, pro quantitate vel qualitate particulari cujuscunque vulneris, modo lationis & reliquis specialius paulo adducendis sunt conjungenda, hinc unus, idemque labor erit, si me statim ad vulnerum differentiam & varietatem conferam & varia vulnera specialius quoad existentiam, essentiam & rationem lethalitytis considerem. Id quod ut eo felicius ac facilius in ordine debito expediat, & multum varietatis inter se vulnera obtineant, sive possideant pro differentia partium, in quibus inflicta sunt, hinc optime percurrere potero generalem istorum conceptum juxta communem divisionem partium Anatomicae, inde vulnera primo capitis, tanquam ventris supremi. 2. Thoracis, i. e. ventris medii, 3. abdominis, sive ventris infimi, & 4. artuum sum consideraturus in sequentibus.

DIS-

DISSERTATIONIS INAVGVRALIS MEDICÆ

DE
VULNERIBVS LETHALIBVS &c.

CAPVT II.

§. I.

Licet jam specialius attendere mecum constituerim vulnera trunci & artuum considerare, nullam tamen contradictionem exinde cum titulo oriri fateri te-
neor, quoniam adhuc generalis manet mea consideratio vulnerum lethalium, & instituti ratio, & tempus cum circumstantiis reliquis suadent, ut quæ specialissime essent expendenda & extendenda, in casibus nimirum & historiis specialissimis recensenda, alii occasione & ulteriori ruminatiōni relinquam. Interim jam non ero operosus in determinando numero Vulnerum Lethalium, aut in disquisitione instituenda, an caput, vel thorax, abdomen vel artus injuriis externis magis & frequentius, vel minus ob-
ficiantur.

§. II.

Inter capitis vulnera principatum obtinent cerebri vulnera: in cerebro enim & reliquo nervoso genere principium sensus & motus, adeoque etiam sensus & motus læsio, cessatio & finis unice quæritur atque invenitur, tanquam in parte vel maxime principali, nobili & ad vitam necessaria. Consideratis itaque & applicatis omnibus principiis & fundamentis huc referendis deprehendemus vulnera cerebri esse duplicia, nimirum vel lethalia per se, vel per accidens talia: illa sunt, quæ altius & profundius ad ventriculos usque penetrant, vel nervorum principium & spinalem medullam graviter lædunt, quæ omnem operam humanam & curandi potentiam respuunt, hæc vero sunt, quæ non adeo profunde in cerebri medullam penetrant & in corticali cerebri substantia potius subsistunt ac desinunt. Illa enim immediate vel apoplexiam ipsam produ-
cunt,

eunt, vel principium sensus & motus adeo turbant, ut nullum adjuvmentum sperandum sit, quoniam principium spinalis medulla est terminus, a quo nervosum genus ortum ducit, & hinc nervi ad omnia sensuum organa, reliquasque machinæ humanæ partes transeunt, quare, si ibidem vel sanguis extravasatus, vel coagulatus deprehendatur, mors subsequi debet, siquidem in demortuis ab apoplexia haud raro nonnisi guttula una vel altera sanguinis extravasati, vel portiuncula lymphæ coagulatae vel putredinosa sufficit, hæc vero si mature medela institui possit, pro lethalibus per se haberi non possunt. Sicuti autem vulnera per se lethalia multo extantiora evadunt, si quantitas & qualitas, vel alia circumstantiæ graviores eadem gravent, magis talia redduntur, ita quoque per se non lethalia redduntur lethalia ab adjunctis circumstantiis, a loco deserto præcipue sumendis. Cerebrum excipiunt, aut potius in se continent meninges, quarum læsiones itidem non sunt absolute lethales, nisi sinus duræ matris & processus falciformis simul perforetur, ubi non potest non oriri hæmorrhagia lethalis. Et si in pia vel dura matre contraruptura oriatur, quis potest ibidem Emplastrum vel Balsamum applicare? Meninges tegit cranium, cujus fracturæ, in se spectatæ simpliciter & absolute non sunt lethales, licet fiant punctum, sive casum, sive per contusionem, utut etiam adsit sanguis extravasatus sub cranio, aut inter meninges, quoniam per venæsectionem, incisionem, ipsamque trepanationem medela fieri potest. Quod si etiam cranium sit depressum & in fragmenta redactum, per vectes & elevatoria, seu forcipitibus & aliis instrumentis adjuvmentum fieri potest, nisi gravitas læsionis obster. Vulnera tandem solius cutis in capite, aut muscoli illi substrati læsi per se mortem inferre non possunt. In omnibus autem his determinandis capitis vulneribus instrumenta lædentia sunt consideranda, quæ si sint graviora, ut cerebri concussio major eveniat, aut aliquid ab istis injectum & impactum sit, vel mediantibus his festuca cranii facta

facta & penitius impacta sint, aut ipsa quadam contra-
sura cranii ad sit, nullus Chirurgus succurrere valet. Et
sic facile a gravitate vulneris vel levitate ejusdem reliqua
determinari poterunt.

§. III.

Inter thoracis, sive medii ventris vulnera primo lo-
co se trudent cordis laciones, ab ictu, vel globulis injectis
facta vulnerationes, sive in ipsos ventriculos penetrant,
sive vasa, sive substantiam cordis solum laedant, qua omnes
tanquam simpliciter lethales jure meritoque censentur.
Quod enim ventriculos attinet, in momento purpurea a-
nima, e pristino corporis domicilio, vel extra corpus & ruit
& fluit, si apertura sufficiens fuerit, vel si eadem concidat,
major copia sanguinis in pericardium & thoracis cav-
itatem demittitur, ut utrinque non possit non syncopes
gravissima species oriri, & ipsa mors. Quod vasa cordis
attinet, venam nimirum cavam, sanguinem in dextrum
cordis ventriculum derivantem, arteriam pulmonalem, il-
lum e dextro cordis ventriculo ad pulmones ducentem,
venam pulmonalem, eundem e pulmonibus ad sinistrum
cordis ventriculum vehentem, arteriam magnam, sive
aortam, ab hoc centro totius corporis ad istius universam
peripheriam purpuream massam laudatam propellentem,
& tandem ipsa vasa propriae substantiae dicata, arterias ni-
mirum duas, & venas duas, utrinque coronarias dictas,
ibidem si unicum vas perforetur, sanguinis extravasatio
lethalis oboritur. In substantiae cordis vulneratione pos-
set oriri dubium, quoniam ibidem non tam celeris san-
guinis profusio fieri potest, aut si perpendo, cor esse in
continuo motu, systole nimirum & diastole, manifeste
constabit adynamiam curandi obstare, quo minus vulnera
cordis substantiae consolidari possint, cumque consolida-
tio minus sit speranda, propter irritationem continuam
motus convulsivi, lipothymia, syncope, aliaque lethalia
symptomata necessario sequuntur. Quod porro concernit
pericardii vulnera, eadem per se lethalia non sunt: quod
equi-

equidem primo intuitu admodum dubium esse videbitur ex eo, quod pericardium sit bursa five marsupium cordis, in se aquam pericardii ad continuam cordis irrigationem continens. Ast quia substantia pericardii est glandulosa, facile rursus consolidatur, unde si pars ejusdem aliqua sit ablata, curari tamen potest juxta Cardanum, qui pericardium, parte ipsius licet ablata, curatum nihilominus vidit. Quod ulterius spectat ad vulnera pulmonum parenchymatica, ea per se lethalia non sunt, nisi simul per dicta vasa majora sanguifera ladanur, & major sanguinis copia extravasetur, per artem non educenda: vulnera vero thoracis sclopetaria, utpote in quibus, aut ab aliis instrumentis ladanibus festuca, quæ ab arte non eximi possunt, relinquuntur, adynamiam curandi præsupponunt. Abhinc aspera arteria si penitus sit discissa, quis unquam sperabit curationem, quam tamen leviter pertusam curari posse, nullus dubito. Vulnera diaphragmatis, quæ circulo nerveo inflicta sunt, absolute lethalia nunquam non censenda sunt, quoniam convulsiones lethales necessario oboriuntur; quæ vero in carnea parte sunt facta, minus lethalia inveniuntur, nisi fortean utrinque per vulnus diaphragmatis, stomachi & intestinorum portio septum hoc transiliat, atque in thoracis cavitatem penetrant, tunc enim utrinque magis augetur malum, & exin ultimus quoque casus pro lethali habetur. Pleuræ, mediastini, muscutorum pectoralium vulnera & costarum fracturæ a quantitate vel qualitate, vel modo curandi determinandæ sunt: si enim minores læsiones, & nullæ festucæ immedicabiles ingerantur, non sunt lethales, si vero muscoli perforati, sive costæ plures sint diffractæ, ejusmodi aperturam inducant, ut aer per inspirationem attrahendus non amplius coerceri possit, & hinc data porta ruat, hinc suffocatio lethalis necessario sequitur. Quod attinet ad fractiones vertebrarum dorſi & hinc ulterius factas læsiones spinalis medullæ, necessario debemus distinguere inter superiores vertebrae & inferiores, illarum quippe læsiones per se, harum vero per accidens lethales sunt.

§. IV.

§. IV.

Inter abdominis, ceu infimi ventris vulnera, quæ nunc ordine ita terente sequuntur, sunt itidem distribuenda quædam in ea, quæ in partibus contentis, aut quæ in partibus continentibus evadunt. Primum equidem locum sibi omnino vendicant vasa sanguifera majora trunci nimirum arteria aortæ & vena cava, eorundemque propagines majores ad hepar, lienem, ventriculum & renes &c. derivata, quibus discissis inevitabilis hamorrhagia lethalis individuus comes est. Ventriculi vulnera quod concernit, sicuti hoc viscus dividitur in partem superiorem, duo nimirum officia, superius & inferius, sinistrum & dextrum alias dictum, mediam, sive lateralem, & infimam, sive fundum, ita quæ sunt inflicta in superiori parte & in inferiori, absolute lethalia censentur, cum ibi ob læsionem generis nervei enormem motus convulsivi & singultus lethalis præsto sint, hic vero chylus effluat e stomacho & in cavitatem abdominis transeat & sic curationem penitus impediat, effluxus autem chylus putrescat & necrosin adjacentium partium causetur cum variis aliis insequentibus symptomatibus. Quod si vero latera ventriculi tantum sint vulnerata, nulla lethalitas absoluta exinde venit, sed curationem admittit & symptomata per se lethalia eo casu non sunt speranda, nisi major apertura & hiatus obstat. Pulvinar stomachi est viscus lienis in hypochondrio sinistro siti: Cujus vulnera magna & profunda, quæ vasa ejusdem arteriosa ac venosa aut etiam ipsa vasa brevia & gastrica, quæ a liene ad stomachum derivantur, dissecant & dividunt, sunt per se lethalia, quoniam nulla arte vel remedio constipari aut consolidari valent, adeoque Hamorrhagia lethalis oboritur cum syncope & asphyxia vitam transfossi finiens, sanguine enim ultra proportionem effuso, spiritus depauperantur, & motus totius purpureæ substantiæ penitus cessat, cum inde dependentibus reliquis fluidis in machina corporea humana contentis in motu penitus desinentibus; Abhinc si specialiter ruptura splenis a

C

costis

costis fractis & intrusis fiat, lethalicatem quoque absolutam exinde fluere necessum est, si quidem licet costæ fortean per debita instrumenta eleventur, ruptura tamen minus in conspectum venit, & hinc sanguis stagnans atque subsistens facile putrescit, & pars læsa Gangranosa & Sphacelosa redditur, ut taceam, quod licet vasa dicta majora non fuerint læsa, successive tamen, & brevi temporis momento, non levis sanguinis copia in abdomen deponitur, corruptioni inevitabili exposita & lethalibus symptomatibus ansam præbens: A quo transitu sanguinis inferiora abdominis versus eo casu est, quod nulla sugillatio in hypochondrio sinistro oriatur, aut etiam neque macula livida appareant. Vulnera vero lienis superficialia non sunt lethalia per se, sed per accidens, quoniam tantam sanguinis deperditionem non causantur, de quibus equidem læsionibus ultimis nullum dubium est, de prioribus vero a ruptura lienis facta, vel a vasis dictis majoribus secutis lis si moveatur ex eo, quod canes exciso prorsus liene in vivis tamen servari fuerint dicendum est, ab ejusmodi experimento, destinato consilio instituto, in quo vasa inter remotionem atque extractionem istius visceris debito modo & cautione circumspècta ligantur, & Hæmorrhagia inde successura compescitur, & lethalitas ipsa hoc modo præcavetur, ad vulnus in corpore humano inopinato inflictum non valere consequentiam: antequam enim Medicus vel Chirurgus accedat, sufficiens copia sanguinis pro lethalitate asserenda ruit & stuit, & quis conari vellet citra periculum evidentissimum vitæ vulneris instituire majorem aperturam & perscrutari vasorum læsionem deligationem, vel ipsius hujus visceris excisionem? A sinistro hypochondrio feror ad dextrum, ubi situs est hepatis: cujus vulnera itidem & læsiones quoad vasa & substantia differunt. Siquidem vulnera ejusdem superficialia, quæ superficiei tantum & extremitatibus, atque sic citra læsionem vasorum majorum inflicta sunt, non nisi per accidens lethalia evadunt, quæ autem profundius penetrant,

aut

aut rupturam hepatis ipsam causantur, aut quæ grassorem illius partem, mediam nimirum, ubi ramificatio venarum maximopere concurrunt, perforant aut discindunt, aut quæ trunci arteriæ cœliacæ ramum dextrum, sanguinem pro nutritione substantiæ hepatis advehentem, aut venæ portæ ramum, itidem sanguinem ad hepar adducentem, aut venæ cavæ distributiones per hepar lædunt, & majores ac principales ramos incidunt, per se lethalia sunt, quoniam & hic quoque non potest non purpurea anima effundi, & syncope lethalis oriri: nulla enim deligatio vasorum laesum, nulla consolidatio eorundem, nec ulla medela ibidem est expectanda: Superficialia vero tantam sanguinis profusionem causari haud valent, & sic neque lipothymia & syncope, neque convulsionibus & aliis symptomatibus lethalibus metuendis aut supervenientibus, consolidatio harum fibrarum recuperari valet. Nec prætereunda est vesicula fellea, quæ concava hepatis parti firmissime adnata est, quæ si perforetur, non nisi vulnus lethale spondere potest, pariter ac si ductus choledochi, cysticus nimirum atque hepaticus, sint discissi, tunc similiter nulla curationis spes affulgere potest, quoniam bilis, tanquam Balsamus vitæ naturalis, & ad vitam absolute necessarius, e domicilio suo, a provida natura intime recondito effluit, viscera confinia conspurcat, eorundemque corruptionem producit lethalem, propter acrimoniam, quam modo concepit effusa bilis, corrosivam, neque bilis amplius vehi potest libere ad finem intestini duodeni, & principium jejuni, sicuti alias necessario fieri decet, adeoque ulterior summopere necessaria bilis cum chylo commixtio & condebita ulterior chylicatio, chyli motus, ipsaque sanguificatio, & reliquorum humorum secretiones graviter læduntur, & procul omni dubio affectus *hæmorrhoidum* subsequuntur. Succedunt in ordine intestina, quæ in abdomine mira circumgyratione collocata sunt, totamque tere cavitatem reliquam implendo, sine ulla confusione in varios sinus, anfractusque disposita

& convoluta sunt, & in tenuia tria, duodenum, jejunum & ileum, & in tria crassa, cœcum, colon & rectum dividuntur: quorum priorum, tenuium nimirum læsiones, tam minores quam majores, pro absolute lethalibus nunquam non habentur, quoniam *primo* membrana eorundem est admodum sensilis ac nervosa & mobilis, adeoque vulnerata facile gangranam & sphacelum patitur, *secundo* chylus una cum excrementis in abdominis cavum provido amne ruit & fluit, nulla ope vel consilio inde repetendus aut removendus, inde rursus putredo in promptu est, vicinarum partium corruptionem, gangranam, sphacelum & necrosin ipsam inducens: *tertio* vero propter ejusmodi læsionem intestinorum tenuium chylus sufficiens pro nutritione haud amplius affertur, adeoque exinde virium suprema prostratio, sanguinis, reliquorum humorum & spirituum animalium aque ac vitalium in motu suo perturbatio, aut si verius & pressius dixerim, penitior cessatio & diversa symptomata lethalia presso pede sequuntur. Quodsi simul in similibus casibus sanguis extravasatus copiosus, aut materia purulenta in abdomine in sectione cadaveris invenitur, lethalitas absoluta eo magis clara est, quo magis indicium infallibile ibidem est vasorum sanguiferorum insignium simul læsionum: posteriorum vero, id est, internorum crassarum læsiones admodum quoque differentes existunt: quoad primum eundem, cœcum nimirum dictum, Codices fere silent, & quoniam usus ejusdem naturalis nondum adeo planus & compertus est, an flatibus recipiendis, vel cui actioni alias præsit, hinc etiam determinari non potest, quid noceat vel abscessum vel perforatum, aut ulterius læsum: in reliquorum vero crassarum intestinorum læsionibus vulnera alia sunt superficialia & minora, alia profunda magis, & insigniora ac majora deprehenduntur: superficialia & minora adeo periculosa non sunt, & hinc per accidens lethalia existunt, quoniam si in colo similia vulnera infligantur, per clysteres, injectiones & similia succurrere, & ob
sub-

substantiam solidiorem, quodammodo carnosam, consolidationem rursus impetrare valeamus, & multo magis in intestino recto, tanquam omnium intestinorum crassorum crassissimo, & vel maxime carnosissimo, remedia externa commode applicare possumus: profunda vero, insigniora & majora eorundem vulnera, transversim cumprimis aut diversis locis inflicta, adynamiam curandi comitem habent, ex eo, quoniam vulnus a fecibus contentis conspurcatur, aperitur & a consolidatione arceatur. Quodsi per aperturam vulneris feces ipsa transiliant, partes vicinæ graviter læduntur atque intius corrumpuntur, unde nonnisi malum omen pravi eventus sperandum est. Si porro renes consideramus, eorundem vulnera similiter quadam sunt superficialia, & in cortice quasi hærentia, & per accidens lethalia, quadam vero profundiora & majora, per se lethalia sunt: sic quando majores tubuli urinarii dissecti sunt, tunc non modo latex aquosus urinæ ad cavitatem abdominis deplevit, stagnat, subsistit, corrumpitur & hinc corruptione concepta & acrimonia cumulata partes vicinas enormiter lædit; sed etiam inflammationes, dolores ingentes, gangranam & sphacelum ipsum causatur. Sic quando simul, vel solitarie quoque vasa notabiliora sanguifera, arteria ac venæ emulgentes, læduntur, absolute & per se lethalia oriuntur vulnera, quoniam sanguis ipse his in casibus deperditur & effluit in cavitatem nulla arte removendus, nec ulla ope restaurandus. Vescicam urinariam quod attinet, de superlethaliitate vulnerum ejusdem allatum a VALENTINI iudicium in *Pand. Med. Leg. Proleg. p. 2. §. 4.* mihi satisfacere videtur, sentientis, quod vulnus in substantia membranosa inflicta per se, in collo vero parteque carnosâ tantum per accidens lethale sit, quæ sententia in *Responsio 19. ibidem* auctoritate HIPPOCRATIS, GALENI, aliorumque medicorum confirmatur, & experientia ipsa ostenditur, quod vulnera vesicæ collo inflicta curata fuerint: ratio utriusque est procul omni dubio, quoniam membranosa pars semel di-

latata magis magisque diuresin patitur, dum urachus vesicam in altiori loco detinere intendit, inferior autem pars vesicæ demittitur & sic consolidationem inhihet: contra vero carnosa pars facilius rursus corruiet & consolidationem subit. Utrinque tamen grandior læsio & major apertura adynamiam curandi præsupponit. Uterum quod concernit, similiter consideranda ejusdem vasæ & substantia: quod si vasæ majora sanguifera discindantur, præsertim in gravidis, per se lethalia sunt: si vero vulnera ejusdem sint minora, superficialia, & quoad substantiam absque læsione vasorum sanguifluorum magnorum perpetrata, per accidens lethalia evadunt, quoniam ibi non potest non causari Hæmorrhagia incompefcilis, virium jactura, lipothymia & syncope ipsa, hic vero labia vulnerrum in substantia factorum facilius rursus concidunt & consolidantur. Cui lethalitati uteri absolutæ primo intuitu contrariari videntur exempla a BARTHOLINO in *Anat. L. 1. p. 274.* adducta, ubi absque illo plurimæ vixisse dicuntur, teste ABENZOARE, ÆGINETA, VIERO, ZACUTO, & in prolapsu putrefactum citra periculum totum fere abscissum observasse RHASEN, CARPVM, MERCVRIALEM, LANGIVM, C. WEJAM, PARÆVM, BAYHINVM. *altiorque*, FERNELIVM item vidisse puerperam, quæ una cum foetu uterum radicitus evulsam absque vitæ dispendio emisit & denique alia recensere *Saxoniam* refert. Ast quoniam rara sunt ejusmodi exempla, non nisi singulari naturæ robori adscribenda, & merito inter arcana naturæ, aut si mavis ipsis miraculis inferenda, norma & cynosura lethalitatis in utero determinandæ esse haud possunt, & exinde ad foeminam interemptam argumentari minus licet, sed potius ex analogia cum reliquis machinæ humanæ partibus lethalitas uteri à me antea determinata firmo stabit talo. Mesenterii & pancreatis vulnera substantiæ ratione per se lethalia non sunt, vasorum vero majorum sanguiferorum vel chyli-ferorum, aut plexus mesenterii nervosi læsiones lethales per se sunt, quoniam in sanguiferis insignis Hæmorrhagia,

gia, in chyliſeris inſignis chyli profuſio, in plexu nervoſo convuſſiones necem inferunt. Quorum medium præcipuum locum obtinet in receptaculi lumbaris & ductus thoracici vulneribus, cum primis ſi tranſverſim diſſectio dictorum vaſorum facta fuerit, ſiquidem chylus & lymphæ plus juſto effluit, ad alias partes & cavitates ruit, ſanguinis generatio & circulatio maximopere inturbatur & nutritio corporis totaliter ceſſare debet, cui ſi exemplum LANGELOTTI in BHARTOL. *Epist. Med. c. 3. ep. 37.* allatum de quodam Equitum Magiſtro, e cujus vulnere circa mediam dorſi vertebram ſclopeto adaecta liquor chyloſus in tanta copia abſque vitæ periculo effluxiſſe dicitur, ut linteamina quintuplicia, una cum induſio & lumbis inunda- verit, objiciatur, objicio ſententiam ETTEVLLERI, qui non ſine cauſa ſuſpicatur, non ipſum ductus thoracici truncum, ſed quendam ſaltem ejus ramum læſum fuiſſe, vaſa enim majora diſſiſſa lethaliſſimè potius inferunt. Omnium peſſima ſunt vulnera in abdomine, ſi per dicta vaſa ſanguifera majora, truncus venæ cavæ & arteriæ aortæ aperiantur, hæc enim nullibi non pro ſe ſimpliciter, abſolute & neceſſario lethaliſſima habentur & brevifſimo temporis intervallo jugulant atque enecant. Omenti vulnera, ſibi relicta, ſi alias inſigne aliquod vaſ ſanguiferum læſum non ſit, mortem inducere non poſſunt, & nulla inde ſequitur lethaliſſima abſoluta, ſed potius accidentalis tantum, ſi talia vulnera negliguntur, vel portio ejusdem corrupta extra abdomen propendens debite ac tempeſtively non removeatur per abſceſſionem & condebitam deligationem. Idem valet de peritonæo, quod multipliciter laedi poteſt ſine abſoluta lethaliſſima. Nec minus vulnera externarum abdominis partium ſibi relicta, illæſis nempe viſceribus & vaſis hæcenus deductis non lethalia ſunt, ita ut a Chirurgis & Medicis ne inter periculofa quidem recenſeantur, quoniam neque ſanguinis profuſio eſt metuenda, ſiquidem facile per artem Hæmorrhagia ſiſtitur, neque nervi enormiter læduntur, ut ſenſus & motus ceſſent, neque
ady-

adynamia curandi obstat, sed talia vulnera in integumentis & muscularis abdominis facillimo negotio curantur a perito Chirurgo, deme es ein Morgen. Brod ist / dergleichen Fleisch-Wunden zu hehlen.

§. V.

Consideratis nunc trunci lassionibus & vulneribus ad artuum vulnera tandem transitum paro, ubi primum locum occupant brachiorum vulnera, quæ ob majores majorum arteriarum & venarum laciones determinari debent: Sic ea vulnera per se sunt lethalia, quæ insiguntur venis atque arteriis axillaribus sub claviculis exoriundis & statim quidem in exordio suo, ubi propter profunditatem loci, neque debita ligatura fieri, neque remedia styptica adhiberi possunt, siquidem inibi per tales laciones sanguis confertim exit, Hamorrhagia vero propter continuum arteriæ motum sisti haud potest, atque inde sufficiens ad compescendum sanguinem deligatio tam cito adhiberi haud valet. Quibus juxta Laud. Celeberrimum VALENTINI accenseri merentur ea brachiorum vulnera, quæ ita fiunt atque peculiariter insiguntur, ut vasa in profundo locata majora feriantur, & intra brachium, & substantiam quidem ejusdem carnosam discindantur, quod facile fieri potest, si vulnus a gladio utrinque fortiter acuminato per longitudinem brachii sit adactum, ubi itidem tam adstrictio, quam deligatio, & medela debita insitui haud valet. Quod si vero musculi solum, aut quoque vasa minora, vel externa in brachio & cubito vulnerantur, & aditus liberior ad vulnus conceditur, ut Chirurgus debitis suis remediis, utpote ustione, sicubi opus est, stypticis, ligaturis &c. succurrere possit, talia vulnera non per se lethalia, sed per accidens talia toto die & sine contradictione censentur. Quodque concernit ipsas fracturas ossium brachii, ulnæ & radii, eadem nunquam per se lethales afferuntur, multo minus fracturæ carpi aut meracarpi, aut digitorum ossium, quia ibi neque sanguinis profusio, mortem inferens, est metuenda, neque spirituum deperditio

tio seu lasio enormis in his vulneribus fieri potest, ut sensus & motus inde pereant, & experientia quoque quotidiana confirmat, tales fracturas assignatas absque vitæ discrimine curari, quin imo ejusmodi partes feliciter abscindi & abesse posse: Porro nunc sequuntur lasiones & vulnera pedum: quorum regiones variæ & partes diversa simile fere judicium exigunt. Per se quippe vulnera orta sunt lethalia, quæ rami iliaci arteriis & venis circa eorundem principium, aut in summo femore insiguntur, ubi nulla arte constipatio & ligatio debita institui potest, sed potius Hæmorrhagia lethalis succedit, & tam celeriter Chirurgus vix advocari potest, quam patiens animam jam tum efflaverit: pariter quoque si rami majores crurales ita profunde læduntur, ut neque aditus pateat, neque remedia styptica ad vulneratam arteriam & venam magno hiatu intus læsam non pertingant, lethalitas per se oboritur. Manentibus vero his vasis illæsis & exterioribus potius ac minoribus & in femoris parte inferiore tactis ubi commode deligatio & reliqua applicanda applicari possunt, per accidens lethalia constituuntur vulnera: multo magis hoc obtinet judicium, si sola pars carnosa sit vulnerata. Genuum vulnera graviora lethalia esse, propter concursum tendinum & facilem gangrenam & sphaceli accessionem, si præsertim sclopetis insigantur, allegatus Valentini valide adstruit, qui etiam non sine successu ea, quæ in contrarium afferri possent, exacte refutavit; Vulnera vero suræ & tibiæ per accidens tantum lethalia sunt, siquidem vasa arteriosa & venosa tantam sanguinis profusionem causari haud valent, ut symptomata lethalia, lipothymia, syncope &c. metuenda sint, accedit, quod deligatio commoda laserum ibidem vasorum institui possit, & reliquæ partes læsa & suræ & tibiæ debitam medelam adeo non respuant, ut potius citra periculum vitæ facile curari possint, nisi fortean malum regimen a patiente vel adstantibus admittatur, vel Chirurgus aut Medicus negligens sit, & sic febris vulneraria gravior

D
super-

super accedat, & sic tamen vulnus fit per accidens lethale. Ossa tandem femoris tibiæ & fibulæ, nec non tarfi, metatarsi ac digitorum pedum si lædantur, frangantur, scindantur, vel findantur, iidem non nisi vulnera lethalia per accidens solum præbent & ossa fracta aut discissa facile callum concipiunt & consolidantur, nisi fortean acrimonia rosiva & corrosiva cariem, rasionem, & rosionem inflammationes, tumores, febres inflammatorias & alia symptomata causerentur, quæ tamen solum ex accidenti oriuntur.

§. VI.

Si tandem & truncus & artus cuticulam & cutim & quoad musculos lædantur, sive quoad unam partem, sive quoad plura membra, simul per contusiones, plagas, fustigationes, flagillationes, pro absolute lethalibus haberi non possunt ex eo, quoniam sanguis stagnans mature potest dissecti, aut eidem stagnanti exitus concedi potest, adeoque satis superque & exterius & interius corpus præservari & roborari valet, & non puto mortem in similibus casibus per se insequi posse, nisi a terrore vel ira concepta febres oboriantur, quæ tamen iidem pro lethalibus non habentur, unde etiam licet mors supervenerit, non ultimo supplicio, sed pœna potius arbitraria horum percussores ordinario puniuntur atque afficiuntur, in qua pœna determinanda juris Consulti hanc rationem asserunt, quia animus occidendi in illis non præsumitur *l. 1. §. Divus Hadrianus ff. ad Leg. Cornel. de Sicariis*. an autem exceptio sit admittenda, si flagellationes reiteratæ & permultæ cum validis instrumentis factæ fuerint, præsertim a robustis & quadratis hominibus in subjectis tenerioribus, intimiori trutinæ opus esse censeo, licet pro absolute lethalibus læsionibus habeantur *in exemplo casus 24. §. 7. p. 2.* VALENTINI, ibi potius & in tam specialioribus casibus & aliis quoque probe considerandum est & attendendum, an impossibilitas curandi obster, vel minus, item an partes externæ ita sint læsæ
ut

ut nulla arte vel remediis Chirurgicis succurrere unquam
valeamus.

§. VII.

Coronidis loco in genere monendum esse duco, quod non facile debeamus esse contenti in sectionibus cadaverum celebrandis, si vel in ventre supremo, sive capite, aut in ventre medio, sive thorace, aut in ventre infimo, sive in abdomine aut in artubus laciones equidem vel intus vel extus appareant, quæ tamen de absoluta lethalitate non testantur, ulteriori scrutinio opus est, & totum corpus pervestigandum, an fortean viscus aliquod in peculiaribus ejusmodi subjectis ex vitio proprio & dispositione præternaturali per se oborta sit lasmus, quod inopinatam mortem intulerit. Et etiam cauti esse nunquam non tene-
mur in indagandis & perscrutandis vulneribus, ne unquam inter sectionem percultrum anatomicum vasa antea illasa ladamus, id quod nullo non tempore omnis providus Anatomicus & Chirurgus observabit, caute ubicunque procedendo, elevata manu & provida ubicunque circumspeditione.

DISSERTATIONIS INAVGVRALIS MEDICÆ

DE
VULNERIBVS LETHALIBVS &c.

CAP. III.

§. I.

Restat in hoc capite instituire considerationem de inspectione & cognitione vulnerum lethalium, intimior enim perlustratio cadaveris violenta morte intercepti vel maxime necessaria est, ut iustitia curatius administretur & insontes dimittantur & absolvantur, fontes vero pro modulo gravitatis lacionis puniantur & condemnentur ad pœnam promeritam. Hoc negotium autem determinare, nulli alii competit, quam Magistratui uni-

D 2

cui-

cuique loco competenti, sicuti forsan ordinatio & constitutio & mos peculiaris in hoc vel illo loco exigit. Magistratus quippe est, cui ab Omnipotenti DEO demandatum & intimum conceditum est hoc officium, ut supremi Jehovæ vices in terris gerat, ut hominum malitiam attendat atque animadvertat, reos atque convictos puniat & condemnet, insones autem absolvat. Inter omnia verotere facinorum & delictorum genera coram Deo maxime abominandum est homicidium, ita ut ipse ZELOTES præcipiat, *Gen. 9. v. 6.* Qui effundit sanguinem hominis per hominem, sanguis illius effunditur. *Exod. 21. vers. 11.* qui percutit quemquam, ita ut moriatur, omnino morte plectitor, & *Numer. 35. v. 33.* pro ea terra fieri non posse expiatio asseratur à sanguine, qui effusus esset in ea, nisi per sanguinem effundentis eum. Recte vero hanc in rem *Iesus consummatiss.* SAM. STRYK. in *programmate quodam Witteberga ad Ann. 1691. publicato & Valentini in proleg. p. 2. f. i. l. c.* commentantur & sentiunt, æque Republicæ interesse, ne rapiatur ad supplicium ille, qui mortem non meruit, quam ne supplicio eximeretur cuius factum ipse Deus *loc. cit.* sanguine pirandum voluit. Id quod etiam sacræ paginæ maxime consentaneum esse deprehendo, dum in *all. cap. 35.* non tantum sex civitates in receptum ponuntur, ut fugiat illuc, quisquis percusserit aliquem *per errorem,* verum quoque *vers. 17. & 18.* conditiones expresse apponuntur, si lapide manuali, *quo quis mori potest,* percusserit eum, item, si ligneo instrumento manuali, *quo quis mori potest,* percusserit eum &c. Hinc nullum prorsus relictum dubium est, non tantum has conditiones sed alias etiam circumstantias obvenientes atque occurrentes, diversitatem nimirum læsionis, accidentium varietates, eventumque dubium ponderari deberi. Firmum itaque & confirmatum est, Magistratui competere procul omni dubio adorationem inspectionis vulnerum & ut circa hoc negotium, perpetratum nempe homicidium, prudentem, circumspexitum & cautum se gerat in legitime comparanda sibi maximope-

re necessaria & accuratissima in puncto lethalitatis vul-
nerum notitia, cognitione, informatione & certitudine,
unde etiam laudanda est non superficialia, sed intimior in
quocunque casu pervestigatio, qua observent industriam a
Carolo V. Imp. Judicibus injunctam, quo casu obvienen-
te quocunque, sicubi etiam enecationis suspicio oritur
exactissima lationis & vulneris inspectio instituat.

§. II.

Quod vero in civitatibus & civilibus exigit Magistratus
Civicus, illud in militibus violenta morte interemptis exe-
quitur Magistratus militaris, sive Superiores Praefecti mi-
litum juxta ordinationem & constitutionem peculiarem
hujus vel illius Ducis Supremi, unde etiam admodum ac-
curate ab ipsis omnia instituuntur, ita ut lethalitas ex de-
bito inquiratur, & si inveniatur, determinetur, quae, qua-
lis & quanta sit, nec tales Commendantes unquam omit-
tunt curam solertissimam circa hoc negotium applican-
dam. Facile vero quivis per se intelliget, me non loqui
hic de militibus tempore belli ab hoste percussis ac truci-
datis, de his enim vulneribus nulla quaestio instituitur,
an sint lethalia, vel minus, an per accidens, vel per essen-
tiam demortui sint, aut moriantur isti homines. Jam e-
nim loquimur potius de ejusmodi vulneribus militum,
non ab hoste, sed vel a propriis commilitonibus, vel aliis
quoque hominibus in castris, urbibus, pagis aut aliis lo-
cis castrorum atque interemprorum.

§. III.

Sicuti vero cognitio ipsa ipsius lethalitatis proprio mar-
te a Magistratu institui haud potest, quoniam objectum
cognoscenda lethalitatis, vulnera nimirum, Judiciorum
sphaeram transcendit, & neque Justinianus, neque Ulpianus
Anatomiam & Chirurgiam penetrent, inde preffo pede se-
quitur, ut qui Magistratus officio funguntur & Jurispru-
dentiam profitentur, pro inspectione absolvenda sibi ad-
fiscant Medicum unum vel alterum, tanquam Anatomie-
cum peritum, & de reliquo ita exercitatum, ut e genuinis

Principiis Medicis genuinum fontem lethalitatis determinare, invenire ac derivare sciat, alias enim maximum damnum vel percussori, vel ipsi percusso, inferri potest, si lethalitas prout ex se & sua natura, pro qualitate nimirum vulneris sequitur, non afferatur, adeoque proprie est res, sive officium Medici lethalitatem determinandi.

§. IV.

Experientia vero communis testatur, quod Chirurgi etiam simul admittantur, adeoque non solis competet Medicis hoc arduum negotium, sed etiam Chirurgis? at non æque determinare possumus, cur Medicis hoc in negotio etiam Chirurgi sint adjuncti: si aliqualis ratio esset assignanda ea esse posset, ut iidem quoque interfint, quoniam Chirurgi vulnerum curationem externam præcipue administrant, adeoque cum plures casus eveniant, ubi homines, lethaliter licet vulnerati, adhuc vivunt & tamdiu interne & externe conservari debent, quantum qualitas vulneris admittit, aut etiam, si vulnus inflictum non esset per se lethale, & hinc a Chirurgo curandum, inde procul omni dubio est, quod Chirurgus unus & alter prolubitu vel constitutione exigente simul mittatur: In simili tamen negotio Medicus est persona principalis, Chirurgus vero persona minus principalis, unde quoque est, quod si dissensus oboriatur inter Medicum & Chirurum in puncto lethalitatis afferendæ, Medico major fides recte habeatur, quoniam lethalitas ex solis principiis Chirurgicis determinari haud potest, sed potius plurima ex fontibus Medicis propriis determinari amant.

§. V.

Requiritur autem in Medicis & Chirurgis in cognoscenda & determinanda Vulnerum lethalitate sufficiens utriusque peritia, sectio cadaveris genuina & exacta inquisitio in partem læsam seu vulneratam, præsuppositis principiis universalibus & particularibus. Nec Medici nec Chirurgi admittantur, sine prævio speciali juramento & admonitione Magistratus sui muneris observandi ratione.

Sint

Sint etiam Medici deponentes vel Doctores vel Licentiatii ad minimum, Juramento quoque generali jam dispositi. Quæ omnia & similia ratione personarum à Magistratu adjungendarum, aliarumque variarum circumstantiarum ulteriorem explanationem & dilucidationem mereantur. Ast tempore excludere finem ponere te-
neor, DEO gratias agens humillimas pro sua
maxima gratia

T A N T V M.

Nunc meritò meritos permagnos sumis honores

Artis Apollineæ, qui Tibi tunc poterant
Et compte & prompte concedi, dum studiorum

Felicem finem ritè Tibi feceris:

Ast placuit tantum præsens modo tempus amœ-
num;

Sufficiat: DOCTOR dignus abis MEDICVS!

Ita Nobilissimo, Amplissimo atque Experientissimo Domino Neo-Doctori abituro feliciter applaudit & quevis prospera precatur Magnifici Dni Præsidiis legitime absentis Vice-Præsides

HIERONYMVS Sudolff

Phil. & Med. Doct.

Consil. & Archiater Elect. Mog. Fac. Med.

& Phil. Assess. Ord. n. n. Chymia & Mathem.

Prof. Publ. p. t. dictæ Fac. Med. Dec.

Quo-

Quomodo perfectis sacrata laboribus ornet
Pallas, Curriculum distat hocce Tuum;
Hinc post sudores perpeffos accipe digna
Præmia, mi Fautor! Grátulor inde Tibi:

*Hicse Clarissimo atque Doctissimo Domino Do-
ctorando Fautori suo honorando applaudere
volebat*

Opponens

GEORG. VOLCMAR. HARTMANN,
Philos. & Med. D. & Practicus.

Qui Medicam tractas, at non inglorius artem,
Quâ se Tyrnavio Hungara tollit agro:
Teutones, nunc inter, primos virtutis honores
Accipis, HENNELI! quos meruisti diu.
Sic debita confert, Tibi, præmia noster Apollo,
Titulo, sic, novo mactus abire potes.
Accipe, quod virtute meres. Quæ laurea dignis
Redditur, augustæ nomina laudis habe.

*Ita mentem amicissimam erga Nobilissimum
atque Doctissimum Dominum Do-
ctorandum, festinante licet calamo, expri-
mere. Ipsique cordicitus applaudere voluit*

Opponens

ANDREAS ELIAS Büchner/
Philos. & Med. Doct. Pract. Erfurt.

Erfurt, Diss., 1725-26

ULB Halle

005 367 786

3

VD18

40
32

DISPUTATIO INAUGVRALIS MEDICA
**DE VULNERIBVS
LETHALIBVS**

IN GENERE
PER SE ET PER ACCIDENS CONTIN-
GENTIBVS, *1726, 11*

QVAM
DEI T. O. T. M. NVTV AC VOLVNTATE
RECTORE VNIVERSITATIS AC PRO-CANCELLARIO,
VIRO MAGNIFICO, MAXIME REVERENDO, ILLVSTRI, AMPLIS-
SIMO ATQVE CONSVLTISSIMO,

DOMINO
**CHRISTOPHORO IGNATIO
DE GVDENVS, J. V. D.**

INSIGNIS ECCLES. COLLEG. S. SEV. CAN. CAP. ET SCHOLAST. EMINENT. AC
CELSISS. PRINC. ELECT. MOGVNT. CONSIL. ECCLESIAST. EIVSDEMQUE
PER THVRING. IN SPIRIT. SIGILLIFERO,
INDVLTV BENEVOLO GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ
IN ALMA ET PERANTIQA VNIVERSITATE HIERANA
SVB PRÆSIDIO

DN. JOANNIS FRIDERICI DEPRE,
PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS,
EMINENTISSIMI ELECTORIS MOGVNTINI CONSIL. AVLICI ET ARCHIATRI,
ANAT. BOTAN. ET CHIRVRG. PROF. PVBL. FACVLT. MED. ASSESS. ORD.
n. n. CIVIT. ERFFORD. SENAT.
PATRONI, PROMOTORIS ATQVE HOSPITIS SVI SVMMOPERE
DEVENERANDI,

PRO GRADV DOCTORIS
TQVE PRIVILEGIIS ET IMMVNITATIBVS HVIC DIGNI-
TATI COMPETENTIBVS LEGITIME OBTINENDIS,
PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISIITIONI SVBSCIET
AVTOR ET RESPONDENS,

DAMVS THEOPH. HENNEL, *Modra-Hungarus,*
Regiminis Cæsareo-Palstiani Catafractorum Medicus & Practicus Tyrnavienſis.
AD D. XXIX. APRILIS ANNO M DCC XXVI.

IN AVDITORIO MAJORI, COLLEGII MAJORIS, HOR. CONSVET.
ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.